

Läsförståelsetext 2 – Cirkusflickan

av Camilla Lagerqvist

Skolverket

Jag var sex år när min mamma sålde mig till en cirkus. Hon fick pengar till en varm yllekappa och ett par handskar i skinn. Cirkusdirektörskan, Madame Zenitha eller Wilhelmina Pettersson som hon egentligen hette, fick ett stycke ljuslockigt kautschukbarn som hon kunde dressera. Affärsupp-görelsen, eller kanske ska man kalla det för övertalningen, avslutades en råkall februarikväll 1917.

Jag satt i trapphuset och väntade på att mamma skulle komma hem från sitt arbete på restaurangen. Portvaktens trettonåriga dotter Brita fick fyrtio öre om dagen för att se efter mig. Som vanligt hade hon tröttnat någon gång på eftermiddagen och sagt åt mig att leka på gården medan hon gick iväg ett ärende. Några timmar senare hörde jag henne fnittra med ett par pojkar nere vid vattnet.

Det var kallt ute. Det sved som om en katt bitit mig i tårna. Mamma hade stoppat mina alldeles för stora kängor fulla med tidningspapper för att hålla kölden borta. Men det hjälpte inte mycket.

För att inte tänka på kylan gjorde jag snölyktor och små snögubbar av den snö som portvakten skottat upp i drivor på innergården.

Egentligen fick jag inte gå utanför porten. Men jag brukade alltid gå en sväng när jag tröttnade på att vänta på Brita. Jag aktade mig för droskorna och spårvagnen. Och jag kunde höra på långt håll när den stora bryggarhästen var på väg åt mitt håll. Jag höll mig till gränderna, ibland vågade jag mig ända ner till Fisktorget. Jag både älskade och hatade lukten som låg som en tjock dimma över torget. Det var en sötsur, rå doft, som om man tagit upp havet och långsamt låtit det dö.

Sedan tyckte jag om att titta på kommersen som pågick på det halvmåneformade kullerstenstorget. Fiskmånglerskorna som skrek ut sina varor och folket som var där för att handla. Ibland, om Brita tröttnade på mig tidigt, gick jag ner så att jag fick se fiskarfruarna komma i sina roddbåtar och lägga till vid marknaden. Det var spännande att titta på när de hivade upp alla fisklådor på kajen. Ibland var fångsten så färsk att en fisk hoppade ur lådan.

Ett par gånger var jag nära att nappa åt mig någon av de sprattlande fiskarna, men de feta torgkatterna hann alltid före. De satt och lurpassade lite här och var, och de var framme vid bytet innan någon hann blinka. Ibland blev det slagsmål om fisken. Katterna fräste och skrek som spädbarn. Men då var alltid någon av fiskmånglerskorna framme

och slängde vatten över dem.

Allt det här var som ett stort skådespel, och jag hade världens bästa plats att se det ifrån. Jag brukade sitta hopkurad på en utskjutande bropelare av sten. Den satt på bron som ledde från Fisktorget till den finare stadsdelen som kallades för Söder.

På vintern var det inte lätt att ta sig upp till bropelaren för räcket var smalt och halt av snö och is. Men jag ömsom ålade, ömsom balanserade. Mina långstrumpor var alldeles blöta på knäna efteråt. En väta som frös till is medan jag satt där och huttrade. Men det var värt att frysa, utsikten var till och med bättre än den man hade högst uppe på vinden i vårt hus. Ibland inbillade jag mig att jag kunde se till världens ände, för det måste väl ändå vara där himlen och havet gick samman och blev en enda gråblå rand?

Det var på senhösten när jag satt där på min utkiksplats och såg havet möta himlen, som jag träffade Madame Zenitha första gången. Jag hade tagit av mig båda skorna och yllestrumporna för att få fäste när jag klättrade. Samtidigt som jag balanserade fötterna framför varandra på det kalla stenräcket hade jag blicken riktad mot torget. Då plötsligt hörde jag en röst bakom mig.

- Jag har då aldrig sett maken till lindanserska, och det ska gudarna veta att jag sett många!

Jag vinglade till lite, men återfick balansen och kravlade upp på den lilla avsatsen innan jag vände mig om för att se vem det var som pratade.

Under brofästet stod en rund kvinna och blickade upp mot mig. Hon passade inte alls in på fiskmarknaden, där de flesta kunder var hushållerskor och pigor som skickats ut av sina arbetsgivare för att handla fisk till middagen. Nej, det här var en fin dam, det var jag övertygad om. Hon hade en stor tjusig hatt med vita långa fjädrar som såg ut att flyga i vinden, och hennes klänning hade samma färg som himlen när den rodnade.

Om kläderna nästan tog andan ur mig var jag inte lika imponerad av hennes ansikte. Hon såg nästan ut som en karl med grova drag och en näsa lika bred som haspen till vårt dass.

Hon bad mig komma ner, sa åt mig att hoppa. Jag tvekade ett ögonblick, men hon höll upp händerna så vädjande att jag till slut hoppade. Hon tog emot mig med armar som var lika starka som portvaktens.

Jag blev lite förvånad när hon började dra i mitt hår och berömma mina ljusa lockar. Men till min lättnad frågade hon inte varifrån jag kom eller var jag bodde.

Några dagar senare var hon där igen och pratade med mig, och med tiden blev det en vana att träffa henne vid stenbron. Men konstigt nog handlade hon aldrig något på marknaden. Hon verkade faktiskt mer intresserad av mig än av fisken.

Så en dag, jag kommer inte ihåg riktigt när, men det måste varit strax efter att den första snön hade kommit, stod hon utanför vår port.

Jag blev alldeles stel och mina kinder började bränna när jag upptäckte henne. Jag trodde att hon var där för att skvallra för mamma om var jag brukade hålla till. Men hon sa ingenting om det, utan klev bara in i vårt kök och sa att hon hade ett erbjudande som hon trodde att mamma kunde vara intresserad av.

Mamma sa åt mig att gå ut på gården och leka en stund, och jag gjorde som hon ville trots att jag helst av allt hade velat stanna kvar och lyssna.

Madame Zenithas besök varade inte särskilt länge, och hon hälsade vänligt på mig när hon gick ut genom porten. Men mamma verkade inte ha tyckt att mötet var lika trevligt, för hon var röd om kinderna och hon ställde ner tallrikarna hårt på bordet när hon dukade fram.

Hon berättade aldrig vad Madame Zenitha hade haft för ärende och jag frågade heller aldrig.

Några veckor senare var Madame tillbaka igen. Den här gången varade besöket ännu kortare tid och när jag kom in från gården, dit jag varit förvisad, såg jag att mamma hade gråtit.

Jag undrade vad det var, men hon svarade inte utan tittade mig bara djupt i ögonen och frågade om jag inte hade det bra hos henne.

Det svarade jag att jag hade, och då kramade hon mig hårt. När hon till slut släppte mig var jag alldeles blöt i håret.

Kanske hade min mamma aldrig sålt mig om inte den där olyckan hade hänt. Under de kommande åren tänkte jag ofta på vad som hänt och anklagade mig själv för att jag varit så klumpig.

Camilla Lagerqvist (f. 1967)
Cirkusflickan, 2010